

УДК 316.4.063.3/.4: 332.122: 338.43(477.83)

*Н. І. Василенька,
к. е. н., ст. викладач кафедри економіки підприємства,
Львівський національний аграрний університет*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ІНСТРУМЕНТИ ДОБРОСУСІДСТВА ТА ПАРТНЕРСТВА У СПРИЯННІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ РЕГІОНІВ ЛЬВІВЩИНИ

Стаття висвітлює аналіз діючих на сьогодні механізмів використання європейських інструментів сприяння розвитку сільських регіонів. Проведено оцінку сильних і слабих сторін, можливостей та загроз розвитку сільських регіонів Львівської області. Проаналізовано досягнуті та можливі результати участі локальних громад у європейських проектах добросусідства та партнерства.

The article highlights the analysis of existing mechanisms currently used European instruments to promote rural development. The strong and weak sides, opportunities and threats to rural development in Lviv oblast an assessment The results achieved and possible participation of local communities in the European Neighborhood and Partnership projects was analyzed.

Ключові слова: євроінтеграція, європейські інструменти добросусідства та партнерства, сільські регіони, європейські фонди, спільні проекти, транскордонне співробітництво, локальні громади.

Key words: european integration, European Neighborhood and Partnership instruments, rural regions, european funds, joint projects, cross-border cooperation, local communities.

ВСТУП

Одним з основних чинників, що характеризують країни в процесі міжнародної інтеграції, є стан розвитку їх сільських регіонів. Реалізація європейського шляху розвитку в найближчі роки буде визначатися ефективністю здійснення сільськими локальними спільнотами реальних кроків для досягнення соціально-економічних стандартів рівня життя сільського населення країн ЄС. Водночас прагнення України до рівноправного членства в ЄС передбачає використання позитивного досвіду його країн-учасників у цьому напрямі. На шляху досягнення поставленої мети важко переоцінити можливості основних складових сприяння і підтримки розвитку регіонів, ініційованих євро-

пейським співтовариством, так званих "європейських інструментів добросусідства та партнерства". До згаданих інструментів слід віднести Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд, Європейський інструмент сусідства і партнерства (ЄІСП), Європейський фонд управління та забезпечення в сільському господарстві, TAIEХ — інструмент Генерального директорату Європейської комісії з питань розширення, Sigma — спільна ініціатива ЄС та Організації з економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), Фонд розвитку транскордонного співробітництва та спеціальних економічних зон, Програма прикордонного співробітництва TACIS/MPF, Фонд Євразія, Фонд гуртування та ін. [1].

На сьогодні необхідно усвідомити, що від того, наскільки активною буде позиція представників української громадськості зі створення передумов використання потенціалу європейських інструментів добросусідства та партнерства і налагодження тривалих умов для багатосторонньої співпраці із країнами-членами ЄС, а також наскільки максимально будуть активізовані власні унікальні ресурси певних регіонів, залежатиме тривалість, а головне — результативність євроінтеграційних процесів України. На жаль, дуже часто непоінформованість громад про можливості участі у відповідних проектах їх позитивних наслідках, не усвідомлення ними доступності згаданих інструментів є причиною пасивності та інертності локальних спільнот, особливо в сільських регіонах, щодо їх реалізації. Відтак, аналіз діючих на сьогодні європейських інструментів добросусідства та партнерства слугують цінним інформаційним матеріалом для перспективного планування виходу з кризи на рівні окремих регіонів, окреслення заходів з подолання ними статусу "депресивних", включення їх у процеси транскордонного співробітництва, використання потенціалу європейських фінансових фондів для реалізації основних кроків зрівноваженого розвитку сільських регіонів тощо.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою статті є аналіз діючих на сьогодні механізмів використання європейських інструментів добросусідства та партнерства у сприянні розвитку сільських регіонів та опис їх направленості,

Пріоритет 1. Підвищення конкурентоздатності прикордонних територій: покращення умов для підприємництва та доступу до регіону; розвиток туризму

Захід 1.1. Покращення умов для підприємництва - спрямований на покращення умов для розвитку підприємництва, покращення якості й доступності інфраструктури, що позитивно вплине на підвищення інвестиційної привабливості території як для місцевих, так і для зовнішніх інвесторів. Захід має також підтримувати заходи „м'якого” типу, метою яких є соціально-економічний розвиток території Програми. Підтримку отримають заходи, що стосуються, зокрема: регіонального маркетингу, промоції торгівлі й інвестицій, розвитку МСП, розвитку місцевих і регіональних ринків робочої сили, розвитку інформаційного суспільства, нових технологій, удосконалення комунікації між дослідницькими і бізнесовими організаціями, соціально-економічна та екологічна ревіталізація територій, які технологічно змінені та забруднені.

Захід 1.2. Розвиток туризму - покращення і повне використання туристичного потенціалу регіону. Львівщина має значний потенціал для розвитку туризму та агротуризму, завдяки різноманітним природним умовам, а також об'єктам культурної спадщини, однак туристична інфраструктура вимагає удосконалення. Тому підтримка буде надана проектам, спрямованим на розвиток туристичної інфраструктури та туристичних послуг. Захід 1.2 буде також підтримувати проекти „м'якого” типу, що стосуються, зокрема: регіонального маркетингу, розвитку туризму і агротуризму, а також захисту культурної спадщини.

Захід 1.3. Покращення доступу до: вигідне географічне розташування території Програми створює передумови для розвитку транспорту і має значний вплив на економічний розвиток, однак існуюча транспортна і прикордонна інфраструктура вимагає покращення. Тому дії, що підтримуються в межах Заходу 1.3, передбачають покращення якості і доступу до соціальної та економічної інфраструктури з тиском на транспорт, енергію, логістичні системи, безпеку перевезень, а також водопостачання. Розвиток інфраструктури покращить доступ потенційних інвесторів до території, підвищить рівень життя населення, а також підвищить туристичну і економічну привабливість прикордонних територій.

Пріоритет 2. Покращення якості життя: захист довкілля на прикордонних територіях

Захід 2.1. Захист довкілля на прикордонних територіях – захист і покращення якості довкілля. Покращення якості довкілля сприятиме покращенню рівня життя мешканців, а також підвищенню туристичної і інвестиційної привабливості території. Досягнення даної мети можливе, головним чином, завдяки інвестиціям в інфраструктуру довкілля місцевого та регіонального значення, а також шляхом удосконалення транскордонного співробітництва в сфері захисту довкілля. В межах даного заходу будуть підтримуватись проекти, що стосуються захисту довкілля і природної спадщини, а саме: удосконалення систем утилізації твердих відходів та очищення стічних вод, моніторинг стану навколишнього середовища та запобігання виникненню різноманітних загроз для довкілля, запобігання порширенню забруднення на транскордонній території, а також обмеження рівня забруднення. Підтримуватимуться системні рішення, а також інші заходи, метою яких є управління надзвичайними ситуаціями в довкіллі, а також розвиток і модернізація системи управління в ситуації загрози довкілля. Підтримка надаватиметься також проектам, метою яких є пропагування широкого застосування і розвитку відновлювальних джерел енергії.

Пріоритет 3. Інституційна співпраця та підтримка ініціатив місцевих громад: покращення можливостей транскордонного співробітництва на регіональному та місцевому рівні

Захід 3.1. Покращення можливостей транскордонного співробітництва на регіональному та місцевому рівнях - налагодження транскордонного співробітництва на місцевому і регіональному рівнях. Підтримка передбачається в основному для проектів, метою яких є покращення інституційного співробітництва. Таке співробітництво має розвиватись у результаті створення інституційних форм транскордонного співробітництва.

Рис. 1. Цілі та пріоритети Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007-2013, що реалізується в рамках Європейського інструменту сусідства і партнерства (ЄІСП)

оцінка сильних і слабих сторін, можливостей та загроз розвитку сільських регіонів у рамках активної участі у європейських проектах добросусідства та партнерства на прикладі Львівщини.

РЕЗУЛЬТАТИ

Інтеграція у ЄС відкриває нові шляхи ефективного вирішення давно назрілих, болючих

для сільських регіонів проблем. На сьогоднішній день у рамках дії багатьох європейських програм, фондів і проектів стали реальними безліч можливостей для духовного розвитку селян, самореалізації і зростання добробуту кожного жителя села. Поставивши у центр своєї уваги людину, європейські інструменти добросусідства та партнерства допомагають реалізувати її законні права та інтереси, досягнути європейського рівня життя.

Реалізації стратегічного курсу інтеграції України у ЄС сприяє розвиток транскордонного та міжрегіонального співробітництва, реалізації державної стратегії регіонального розвитку з урахуванням основних пріоритетів політики ЄС у цій галузі, а саме:

- сприяння структурній перебудові та розвитку депресивних регіонів;
- боротьба з довготривалим безробіттям;
- подолання безробіття серед молоді;
- сприяння проведенню реформ у аграрній сфері.

Значущим є те, що входження регіонів України у процес транскордонного співробітництва як однієї із складових регіональної політики ЄС дасть можливість отримати додаткове фінансування із структурних фондів ЄС на розвиток міжрегіонального співробітництва. Ці структурні фонди є фінансовими інструментами структурної політики ЄС, спрямованої на зменшення розриву в розвитку між різними регіонами та країнами ЄС, досягненню економічної та соціальної згуртованості. При цьому слід зазначити, що регіональна політика — друга за обсягом витратна стаття бюджету ЄС.

У Львівській області як у одній із прикордонних із ЄС областей України сьогодні активізується багатостороннє співробітництво між територіальними одиницями області та країнами ЄС, спрямоване на підтримку стабільного регіонального розвитку, подолання диспропорцій між депресивними та самодостатніми регіонами, створення мотиваційних механізмів для підвищення конкурентоспроможності сільських регіонів.

Для розвитку сільських регіонів Львівської області особливо цінним може стати залучення локальних сільських громад до співпраці із Фінансовим інструментом сільськогосподарської політики ЄС, яким є Європейський фонд управління та забезпечення в сільському господарстві, діяльність якого спрямована на розвиток сільської місцевості та надання допомоги фермерам. Оскільки сфера зайнятості на селі залишається обтяженою рядом "хронічних"

для сільської місцевості проблем, Львівщина також зацікавлена у співпраці із Європейським соціальним фондом, головним фінансовим інструментом ЄС в галузі зайнятості.

Широкі перспективи для розвитку сільських регіонів Львівської області відкриваються через реалізацію Програми транскордонного співробітництва Польща — Білорусь — Україна 2007—2013 (далі — Програма), що реалізується в рамках Європейського інструменту сусідства і партнерства (ЄІСП), і є продовженням і поглибленням співпраці на прикордонній території трьох держав [2].

Співпраця між місцевою і регіональною адміністраціями, різними установами, школами, неурядовими організаціями і мешканцями регіонів, на які поширюється Програма, вимагає налагодження з метою реалізації і повного використання соціального і економічного потенціалів сільських регіонів. Програма спирається на позитивний досвід впровадження Програми добросусідства Польща — Білорусь — Україна INTERREG IIIA / Tacis CBC 2004—2006 і спрямовується на підвищення конкурентоздатності, а також покращення рівня життя на території, що входить в Програму, шляхом підтримки підприємництва, а також розвитку основної транспортної інфраструктури, інфраструктури довкілля. Другою метою Програми є заохочення осіб і громад сусідніх прикордонних територій виступати з місцевими ініціативами та підтримувати їх в різних сферах з метою побудови належних відносин і створення основи для подальшого розвитку співпраці.

Юридичні межі Програми визначають наступні документи: Постанова (ЄК) № 1638/2006 Європейського парламенту та ради від 24 жовтня 2006 р. "Про встановлення Європейського інструменту сусідства і партнерства" [3]; Постанова Комісії (ЄК) № 951/2007 від 9 серпня 2007 р. "Про встановлення правил застосування програм транскордонного співробітництва, що фінансуються в межах постанови (ЄК) № 1638/2006" [4]; Програма транскордонного співробітництва Польща — Білорусь — Україна, затверджена Європейською Комісією 6 листопада 2008 р [5].

Потенційними учасниками згаданої Програми можуть виступати центральні, регіональні та місцеві органи влади, державні організації і установи; організації, відповідальні за захист довкілля, управління заповідними територіями, національними й природними парками, лісництвом, школи, університети та інші заклади освіти, неурядові організації та неприбуткові організації, організації сприяння розвитку

Таблиця 1. SWOT-аналіз сільських регіонів Львівської області [12, С. 19–24]

Сильні сторони	Слабкі сторони	Сприятливі можливості	Потенційні загрози
<i>ДЕМОГРАФІЧНІ І СОЦІАЛЬНІ РИСИ</i>			
<p>1. Просвірепейська орієнтація сільського населення Львівської області.</p> <p>2. Висока політична активність населення Львівщини.</p> <p>3. Патріотичні цінності та сильні релігійні традиції.</p> <p>4. Розвинута мережа засобів масової інформації.</p>	<p>1. Складна демографічна ситуація.</p> <p>2. Високий рівень безробіття селян.</p> <p>3. Низький рівень особистих доходів.</p> <p>4. Відтік активних та досвідчених людей у пошуках роботи та вищого рівня доходів у інші країни.</p> <p>5. Неєфективна система соціального забезпечення та медичного обслуговування селян.</p> <p>6. Низький рівень правового захисту населення.</p>	<p>1. Зміни в свідомості мешканців села щодо необхідності відповідати за власну долю і покладатися на власні сили.</p> <p>2. Розвиток громадянського суспільства шляхом збільшення кількості та потенціалу громадських організацій та асоціацій.</p> <p>3. Розвиток міжсекторного партнерства, ефективного діалогу між громадянами, організаціями та органами влади.</p>	<p>1. Посилення демографічної кризи.</p> <p>2. Продовження відтоку кваліфікованих кадрів.</p> <p>3. Посилення централізації органів державної влади, порушення діалогу між органами влади і сільськими громадами.</p>
<i>МІЖНАРОДНА ТА ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНА ПОЗИЦІЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ</i>			
<p>1. Прикордонне розташування, близьке до нових членів ЄС.</p> <p>2. Історичні зв'язки з Австрією та Польщею.</p> <p>3. Розташування на території планованих та існуючих трансконтинентальних транспортних коридорів (дороги та залізниця), які поєднують Західну Європу з Азією.</p> <p>4. Формування метропольного статусу Львова як наукового, економічного та туристичного центру Західної України.</p> <p>5. Дешева та відносно добре кваліфікована робоча сила, приваблива для іноземних інвесторів.</p> <p>6. Значні грошові надходження від працюючих за кордоном мешканців області.</p>	<p>1. Периферійне розташування у Європі.</p> <p>2. Невідповідна транспортна і прикордонна інфраструктура.</p> <p>3. Негативний міжнародний імідж України.</p> <p>4. Неповністю використані можливості міжнародної співпраці області, її міст та районів.</p> <p>5. Слабкі Єврорегіони, які не використовують повною мірою можливості міжнародної співпраці та промоції.</p>	<p>1. Традиційна співпраця з Польщею та сприятливі прикордонні зв'язки.</p> <p>2. Розвиток транспортної та прикордонної інфраструктур.</p> <p>3. Поліпшення іміджу України у Європі.</p> <p>4. Розвиток міжнародної (економічної, культурної, туристичної) співпраці України.</p> <p>5. Ефективне використання програм, фінансованих ЄС, для інституційного зміцнення та розвитку інфраструктури</p> <p>6. Виникнення нових економічних можливостей завдяки тіснішим взаємозв'язкам з Європейськими країнами.</p> <p>7. Ефективна кооперація з іншими регіонами Західної України.</p>	<p>1. Закриття кордонів після розширення ЄС та збільшення «дрібної торгівлі», що вестиме до зростання безробіття.</p> <p>2. Неєфективні процеси реформування, занепад України на фоні Європи.</p> <p>3. Периферизація західної України у соціально-економічному просторі України.</p> <p>4. Відтік активних та кваліфікованих кадрів за кордон.</p> <p>5. Втрага конкурентної позиції українських компаній на інтегрованому європейському ринку.</p> <p>6. Негативні економічні результати екологічних заходів, які вимагає ЄС.</p> <p>7. Погіршення міжнародного обміну, особливо з Польщею, у зв'язку з розширенням кордонів ЄС.</p>
<i>ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК, БІЗНЕС ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ</i>			
<p>1. Висока диверсифікація підприємств.</p> <p>2. Деякі галузі промисловості порівняно сучасні та добре розвинуті (наприклад, машинобудування, в т. ч. сільськогосподарське та приладобудування).</p> <p>3. Порівняно добре розвинуті Телекомунікаційні системи.</p>	<p>1. Високий рівень безробіття.</p> <p>2. Недостатньо розвинуті малі та середні підприємства.</p> <p>3. Незавершений процес приватизації, істотна частка великих державних підприємств.</p>	<p>1. Україна стане членом СОТ.</p> <p>2. Зростання кількості високотехнологічних підприємств, які будуть використовувати місцевий інноваційний потенціал та робочу силу.</p> <p>3. Швидкий розвиток малого і середнього підприємництва.</p>	<p>1. Нестабільна економічна ситуація в Україні.</p> <p>2. Нестабільна політична ситуація в Україні.</p> <p>3. Повільний розвиток міжнародних контактів України, послаблення економічних та політичних контактів України з ЄС.</p>

Продовження табл. 1

Сильні сторони	Слабкі сторони	Сприятливі можливості	Потенційні загрози
<i>ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК, БІЗНЕС ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ</i>			
<p>4. Великі можливості транспортного сполучення, залізничні мережі, автостради та газопроводи.</p> <p>5. Учась громади у діяльності громадських організацій.</p> <p>6. Наявність сировинних ресурсів (вугілля, нафта, калій, сірка тощо).</p>	<p>4. Несприятлива економічна структура та її повільні зміни, зношення основних фондів, застарілі технології.</p> <p>5. Несприятлива структура доходів населення та її тенденції.</p> <p>6. Слабка конкурентоспроможність виробництва, несприятлива структура експорту.</p> <p>7. Несприятливе підприємницьке середовище (високі та нестабільні податки, нестабільна система адміністрування податків, складнощі з кредитами, погана інфраструктура підтримки бізнесу).</p> <p>8. Незавершене реформування сільського господарства, низька продуктивність аграрного сектора.</p> <p>9. Неєфективне адміністрування довгі бюрократичні процедури, корупція.</p> <p>10. Недостатня кількість кваліфікованих, сучасно мислячих керівників.</p> <p>11. Низький рівень оплати праці фахівців високого рівня.</p>	<p>4. Швидка та ефективно проведена приватизація.</p> <p>5. Позитивне ставлення обласних та місцевих органів влади до бізнес-спільноти.</p> <p>6. Зростання обсягів інноваційних іноземних інвестицій.</p> <p>7. Позики Світового Банку та ЄБРР для реалізації інфраструктурних проєктів.</p> <p>8. Розвиток фінансової інфраструктури та інфраструктури підтримки підприємства.</p> <p>9. Збільшення фондів ЄС програма Добросусідства).</p>	<p>4. Відсутність структурних змін, слабка децентралізація, постійна перевага державних органів влади над представницькими органами.</p> <p>5. Небажання регіональної еліти прийняти сучасну парадигму розвитку.</p> <p>6. Розростання корупції.</p> <p>7. Надто сильна конкуренція зі сторони національних та міжнародних економічних центрів: ЄС (у сфері високих технологій), Польща (у харчовій галузі).</p> <p>8. Зростання тіньової сектора економіки.</p> <p>9. Подальше утримання «низького сегмента» в сфері іноземних інвестицій (низько рентабельні, мало інноваційні інвестиції).</p> <p>10. Мала спроможність освоєння європейських фондів.</p>
<i>КУЛЬТУРНИЙ ТА ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ</i>			
<p>1. Стара історична частина Львова занесена до світової спадщини ЮНЕСКО.</p> <p>2. Відомі театри та музеї.</p> <p>3. Наявність природних та рекреаційних ресурсів (мінеральні води, природні та ландшафтні парки, пам'ятки садово-паркового мистецтва тощо).</p> <p>4. Велика кількість санаторно-курортних установ.</p> <p>5. Потенціал для «сентиментального», релігійного та інших видів туризму.</p> <p>6. Історичні зв'язки з українською діаспорою у Європі.</p>	<p>1. Недостатня кількість готелів різних стандартів.</p> <p>2. Привабливість Старого Львова піддається ризику через соціальні патології та руйнування будівель.</p> <p>3. Недостатня туристична промоція регіону.</p> <p>4. Недостатньо розвинуті місцеві та національні туристичні агенції.</p> <p>5. Відсутність Львівщини у міжнародній туристичній мережі.</p> <p>6. Недостатньо розвинута інфраструктура охорони природи.</p> <p>7. Екологічні проблеми (смітники Львова, Новий Розділ, Яворів, Стебник).</p> <p>8. Недостатнє фінансування культурних, освітніх, мистецьких закладів та організації.</p>	<p>1. Розвиток «сентиментального» туризму для українців, поляків, євреїв і т.д.</p> <p>2. Результативна промоція країни та Львівщини.</p> <p>3. Поліпшення міжнародного іміджу України та регіону.</p> <p>4. Поліпшення екологічної ситуації області, збереження її цінного природного середовища.</p> <p>5. Розвиток різних елементів туристичної та відпочинкової інфраструктури.</p>	<p>1. Занепад архітектурних пам'яток та урбаністичної структури міста.</p> <p>2. Недостатньо активна та ефективна промоція регіону на міжнародному рівні.</p> <p>3. Стійкий негативний міжнародний імідж України та Львівської області.</p> <p>4. Недостатнє поліпшення туристичної інфраструктури, розрахованої на різні цільові групи.</p> <p>5. Складна екологічна ситуація, внаслідок активної експлуатації транспортних коридорів.</p> <p>6. Зменшення інвестицій в екологію та охорону навколишнього середовища</p>

бізнесу, торгово-промислові палати, агенції розвитку туризму, освітні, тренінгові та дослідницькі організації; асоціації промисловців, профспілки, ін. Окрім Львівської області, під дію даного інструменту підпадають і такі області, як Волинська, Закарпатська, Рівненська, Тернопільська та Івано-Франківська.

Цілі Програми заплановано виконати шляхом діяльності в межах наступних пріоритетів і заходів (рис. 1).

Водночас слід зазначити, що пріоритети даної Програми погоджуються із стратегічними цілями, закладеними у таких актах українського законодавства, як: Державна програма соціально-економічного розвитку України [6], Національна стратегія регіонального розвитку України на 2004—2015 рр. [7], ЗУ "Про транскордонне співробітництво" [8], Концепція державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007—2010 рр. [9], Програма інтеграції у Європейський союз [10], План дій ЄС — Україна [11].

Оцінити потенційні можливості та переваги сільських регіонів Львівської області для становленні довготривалої міжнародної культурно-економічної співпраці дає можливість SWOT-аналіз соціально-економічного розвитку (табл. 1). Із його допомогою можна також визначати й реально оцінювати особливості розвитку територіальних елементів області, концентрувати увагу на зонах пріоритетного розвитку та депресивних територіях, усвідомлювати складність взаємозв'язків урбанізованих територій та природного довкілля, оцінювати стан державного управління та місцевого самоврядування, побачити перспективи покращення процесу управління в регіоні, системно оцінювати зв'язки між елементами соціально-економічної інфраструктури Львівщини тощо.

Як приклади доброї практики реалізації проектів у рамках Програми слід назвати проект "Прозора Україна" — побудова ефективного та етичного місцевого самоврядування в Україні", проект "Побудова інституційного потенціалу органів місцевого самоврядування для надання мешканцям якісніших послуг", проект "Розвиток транскордонного туризму в регіоні Біловезької Пущі", проект "Створення Міжнародної асоціації гірських провідників у Карпатах", проект "Три Полісся" — спільна стратегія охорони та екологічного використання природної спадщини польсько-білорусько-українських прикордонних територій", проект "Культурна спадщина прикордоння як шанс для розвитку сільського туризму" [2].

Прикро це визнавати, але більшість громад в Україні, особливо сільських спільнот, у якості учасника проектів є недієздатними. Але, щоб докорінно змінити ситуацію на селі, слід почати саме з їх розвитку. Так, на початку 2010 р. у Львові пройшли тренінгові семінари з навчання процедурам підготовки проектів транскордонної співпраці для українських організацій. Семінари проходили у рамках проекту "Підтримка локальних спільнот України в залученні європейських фондів", який виконують Інститут Східноєвропейських Досліджень з Польщі та Львівський Центр Науково-Технічної і Економічної Інформації за підтримки Програми "Допомога Польщі 2010", яка фінансується Міністерством закордонних справ Республіки Польща. У проекті "Підтримка локальних спільнот України в залученні європейських фондів", окрім проведених семінарів, передбачається видання в електронній формі спеціального посібника з підготовки проектів "П'ять успішних кроків до європейського проекту", а також розробка інформаційного Інтернет-сервісу для осіб чи організацій, зацікавлених у підготовці транскордонних проектів [13].

При внесенні змін у національне законодавство та розробці механізмів регіональної співпраці з європейськими країнами проекти розвитку сільських регіонів Львівської області цілком реально зможуть фінансуватися одним з найбільших структурних фондів — Європейським фондом регіонального розвитку, який підтримує розвиток інфраструктури, інвестує в створення нових робочих місць, переважно у сфері підприємництва, підтримує проекти, що сприяють місцевому розвитку.

Не останню роль у цьому процесі може відіграти державна підтримка розвитку транскордонного співробітництва, яка передбачає сукупність рішень і дій організаційного, правового, фінансового характеру органів державно влади України, спрямованих на реалізацію проектів (програм) транскордонного співробітництва.

Основними принципами державної підтримки розвитку транскордонного співробітництва повинні бути:

- об'єктивність та економічна обґрунтованість відбору проектів транскордонного співробітництва для надання державної підтримки;

- концентрація фінансових ресурсів на пріоритетних та найбільш обґрунтованих проектах з метою досягнення максимального ефекту їх реалізації;

- забезпечення умов для використання

організаційних, фінансових, інституційних можливостей суб'єктів і учасників транскордонного співробітництва України у розробленні та здійсненні заходів щодо реалізації проектів транскордонного співробітництва;

— недопущення використання цільової державної підтримки для фінансування поточних потреб соціально-економічного розвитку регіонів [8].

Водночас покладати усю відповідальність за поширення практики використання європейських інструментів добросусідства та партнерства громадами сільських регіонів лише на державу було б несправедливо. Важливим моментом є формування і виховання в усіх представників сільської громадськості (представників місцевого самоврядування та громадських організацій, підприємців, фермерів, селян) відчуття відповідальності за процес відродження сільських регіонів та співучасті у ньому, твердих переконань на користь європейського шляху розвитку країни, а відтак, активної позиції у цьому процесі.

ВИСНОВКИ

Україна сьогодні проходить важливий етап становлення моделі розвитку суспільства та держави на найближчу перспективу. Взявши за основу європейський вибір, ми можемо максимально використати доробок країн розвинутої демократії та зберегти при цьому свою національну ідентичність. Проведений у статті аналіз діючих на сьогодні європейських інструментів сприяння розвитку сільських регіонів може виступати у якості обґрунтування доцільності більш повного залучення сільських спільнот до участі у відповідних проектах, активізації цього процесу на рівні органів місцевого самоврядування. Подальші дослідження даного питання доцільно спрямовувати на пошук шляхів створення сприятливих передумов поширення європроектів у сільських регіонах, обґрунтування направленості першочергових проектів та їх заходів, планування напрямів подолання сільськими територіями статусу депресивних на найближчу і дальшу перспективи, включення їх потенціалу в процеси транскордонного співробітництва, раціональне використання європейських фінансових фондів для реалізації основних кроків зрівноваженого розвитку сільських регіонів.

Література:

1. Європейські фонди для самоврядування України — як правильно управляти європейським проектом / Г. Жезьнік, І. Кульчицький,

В. Монкевіч. — Варшава: Фонд розвитку місцевої демократії, 2008. — 144 с.

2. Програма транскордонного співробітництва Польщі — Білорусь — Україна 2007—2013. — посібник аплікатора [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.pl-by-ua.eu.

3. Постанова (ЄК) № 1638/2006 Європейського парламенту та ради від 24 жовтня 2006 р. "Про встановлення Європейського інструменту сусідства і партнерства" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.unian.net.

4. Постанова Комісії (ЄК) № 951/2007 від 9 серпня 2007 р. "Про встановлення правил застосування програм транскордонного співробітництва, що фінансуються в межах постанови (ЄК) № 1638/2006" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.oda.te.gov.ua.

5. Програма транскордонного співробітництва Польща — Білорусь — Україна, затверджена Європейською Комісією 6 листопада 2008 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.euroregionbug.pl.

6. Закон України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 25. — С. 195.

7. Національна стратегія регіонального розвитку України на 2004—2015 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.niss.gov.ua.

8. Закон України "Про транскордонне співробітництво" // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 45. — С. 499.

9. Розпорядження КМУ від 15 березня 2006 р. N 149-р. Київ "Про схвалення Концепції Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007—2010 рр." [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.

10. Програма інтеграції України до Європейського Союзу, схвалена Указом Президента України № 1072/2000 від 14.09.2000 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.

11. План дій ЄС-Україна [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.kmu.gov.ua.

12. Стратегія розвитку Львівської області до 2015 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.oblrada.lviv.ua/programs/Starategy.pdf.

13. Інформаційні матеріали семінарів, які проводились в рамках проекту "Підтримка локальних спільнот України в залученні європейських фондів" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.cstei.lviv.ua.

Стаття надійшла до редакції 12.03.2010 р.